

Province of the
EASTERN CAPE
EDUCATION

**NASIONALE
SENIOR SERTIFIKAAT**

GRAAD 12

SEPTEMBER 2010

**AFRIKAANS EERSTE ADDISIONELE TAAL
EERSTE VRAESTEL**

PUNTE: 80

TYD: 2 uur

Hierdie vraestel bestaan uit 13 bladsye.

INSTRUKSIES EN INLIGTING

1. Hierdie vraestel bestaan uit DRIE afdelings:

AFDELING A: Leesbegrip	(30)
AFDELING B: Opsomming	(10)
AFDELING C: Taal	(40)
2. Lees ALLE instruksies versigtig deur.
3. Beantwoord AL die vrae.
4. Begin elke afdeling op 'n NUWE bladsy.
5. Trek 'n streep dwarsoor die bladsy na elke afdeling.
6. Nommer die antwoorde korrek volgens die nommeringstelsel wat in hierdie vraestel gebruik is.
7. Laat 'n reël oop na elke antwoord.
8. Skenk veral aandag aan spelling en sinskonstruksie.
9. Skryf netjies en leesbaar.

AFDELING A: KYK- EN LEESBEGRIP**VRAAG 1: KOERANTARTIKEL**

Lees die onderstaande koerantartikel en beantwoord die vrae wat volg.

KINDERS GLIP WEG EN DRINK HEELDAG***Laerskool-leerlinge koop drank en sigarette tydens pouse.***

1 PORT ELIZABETH. – Laerskoolkinders in die Oos-Kaap glip in skooltyd van skole weg om drank by tavernes te koop, terwyl ander selfs heeldag stokkies draai en in sulke tavernes sit en drink.

2 Dit is van die skokkende feite wat gister aan die lig gekom het nadat die politieke groepering, *Die Jong Kommuniste* gesê het: “Tavernes naby skole is taboe en moet gesluit word, omdat dit bydra tot skoolgeweld, drank- en dwelmmisbruik.”

3 Oos-Kaapse belanghebbendes, wat onderwysleiers, hulporganisasies, politieke partye en die polisie insluit, meen as tavernes nie so naby skole is nie, sal leerlinge nie so maklik toegang tot drank en dwelms hê nie.

4 Direkteur Ronald Koll, assistent-areakommissaris van die Baaise polisie, het gesê: “Ouers kla by die polisie dat hulle kinders in skoolklere die huis verlaat, maar net om die draai gewone klere aantrek sodat hulle nie as skoolkinders in tavernes uitgeken kan word nie.”

5 Mnr. Mncebisi Dabula, maatskaplike werker van SANRA in Oos-Londen, het gesê daar is kommerwekkende gevalle in die omgewing.

6 “Daar is ’n kroeg oorkant die Hoërskool Cambridge en ’n taverne sowat 100 m van die ingang na ’n laerskool in Mdantsane. Ons probeer al lank dat die twee plekke skuif, maar sonder sukses. Jong seuns glip in pouses van die skool weg om sigarette en drank te koop,” het hy gesê.

7 Mnr. Donald Smiles, DA-woordvoerder vir onderwys, het gesê as minderjariges self nie toegang tot tavernes kan kry nie, stuur hulle volwassenes om vir hulle drank te gaan koop.

8 Club 147, ’n taverne naby ’n skool in Gelvandale se mede-eienaar me. Desiree Baartman, het gesê: “Ons het kameras in ons taverne gebou. As iemand dink ons verkoop drank aan kinders, kan hulle na die opnames kyk.”

9 Mnr. Loyiso Pulumani, woordvoerder van die onderwysdepartement, het gesê drank is nie veronderstel om binne 500 m van enige skool verkoop te word nie.

[Verwerk en bygewerk uit: *Die Burger*, 11 Januarie 2007]

WOORDEBOEKGEBRUIK

ta·boe b.nw. 1. Waaraan nie geraak of geroer mag word nie. 2. Heilig, verbode. *Dis 'n onderwerp wat taboe is.* Eng.: taboo.

be·lang·heb·ben·de,(-s) b.nw. 1. Persoon wat belang het by iets. 2. Voordeel kry daaruit. Eng.: Interested units, interested parties, person(s) concerned.

op·na·me, (-s) 1. Handeling van op te neem. 2. Foto(s). 3. Registrering van geluid of handeling op film. Eng.: Recording, snap(shot), filming.

VRAE

- 1.1 Watter antwoord voltooi die volgende sin KORREK?
Skryf net die vraagnommer en die korrekte letter (A – D) neer.
- “Stokkies draai” (paragraaf 1) beteken dat die kinders ...
- A. hulle klere om die draai verander.
 - B. nie skool toe gaan nie.
 - C. 'n draai by die tavernes gaan maak.
 - D. hulle ouers om hulle pinkies draai. (1)
- 1.2 Dink jy dat die Jong Kommuniste se opinie oor tavernes naby skole is reg? Gee jou eie opinie. (1)
- 1.3 Wat is die opinie van die Oos-Kaapse belanghebbendes? (1)
- 1.4 Waarom, sê die ouers, verruil hulle kinders hulle skoolklere vir gewone klere? (1)
- 1.5 Skryf TWEE AGTEREENVOLGENDE WOORDE neer (paragraaf 5) wat vir ons sê dat daar sulke insidente in Oos-Londen is waaroor mense baie ontevrede is. (1)
- 1.6 SANRA het daarin geslaag om die tavernes in Cambridge en Mdantsane te skuif.
- 1.6.1 Is hierdie stelling WAAR of ONWAAR? (1)
 - 1.6.2 Haal EEN SIN uit die teks aan om jou antwoord te bewys. (1)
- 1.7 Wat doen die kinders as hulle nie in tavernes toegelaat word nie, volgens mnr. Smiles? (1)
- 1.8 Watter woord (paragraaf 7) verwys na kinders wat onder 18 is? (1)
- 1.9 Watter bewys het Club 147 dat hulle nie drank aan kinders verkoop nie? (1)
- 1.10 Verduidelik hoekom die taverne in Mdantsane onwettig is? (2)

VRAAG 2: ADVERTENSIES

Lees die volgende advertensies versigtig deur en beantwoord die vrae wat volg.

0001
Algemeen

EENSAAM?

Verander jou lewe!
Kieskeurige
Christenenkelinge

**ONTMOET JOU
LEWENSMAAT!**

Inlingting streng
vertroulik.
Landwye diens.
Bel Lenie by

TOP PARTNERS

By 082-491-7845 of
(012) 993-2524 Pretoria
(Gestremdes welkom)
e-mail
toppartners@new.co.za

0013
Geleenthede

Besit jy 'n rekenaar tuis?

Met internettoegang?
Verdien R12 500d/t –
R35 000 v/t.

Stapsgewyse opleiding
Bel 082-233-3242
(011) 510-0423

www.alldreamsbecomereality.com

0017
Gesondheid

HOU OP ROOK

binne 7 dae met

FIBRE SHAKE

(018) 290-5336

082-333-1328

www.stopsmoke.co.za

VET VET VET

Het jy alles op die
die mark prober
en niks werk nie?
Dan is dit tyd om
by ons aan te sluit.

AFRIKA BEAUTY &**SLIMMING**

- Veilige verslanking
- Motivering
- Hulp om jou-doel te bereik

SKAKEL MY VANDAG NOG.

AL WAT JY KAN VERLOOR, IS.
GEWIG, GEWAARBORG!
082 804 6753

0009
Dienste

**SONDER WERK
OF INKOMSTE?**

Leer om alle koelkaste en
lugversorgers te herstel. Ook
mikrogolfoonde.

Vra vir gratis brosjure.

KRIS KRAFT VERKOELING

POSBUS 162, Graaff-Reinet 6280

Tel/Faks (049) 892-4008

KRUIEDOKTER

M&R HERBAL HEALERS CC

Dr. Rabi

Kruiedokter

Moeg vir leë belotes?

Ons waarborg resultate.

Dr. Rabi help met enige

problem: – huwelik,

kinderloos, liefde, werk,

besigheid, gesondheid, geld.

Alle navrae sal persoonlik
per pos hanteer word, alle
korrespondensie word
vertroulik hanteer.

Skryf nou aan:

DR RABI

POSBUS 6437

PAROW-OOS 7501

TEL:082-967-4449 OF

TEL/FAKS: (021) 949-3018

VRAE:

- 2.1 Kyk onder **Algemeen (0001)** en beantwoord die volgende vrae.
- 2.1.1 Hoe weet jy dat niemand daarvan sal weet as jy *Top Partners* bel nie? Skryf jou antwoord in 'n volle sin neer. (1)
- 2.1.2 Top Partners jou kan help as jy op 'n plaas in die Transkei woon? Skryf net JA of NEE as jou antwoord. (1)
- 2.1.3 Skryf die TWEE WOORDE neer wat vir jou sê dat Anton wat 'n been in 'n haai-aanval verloor het, ook deur Top Partners gehelp kan word. (1)
- 2.1.4 Wie sal hulp van Elaine Palmer wil kry? (1)
- 2.2 Kyk na die advertensies onder **Dienste (0009)** en beantwoord die volgende vrae.
- 2.2.1 Hoe sal *Kris Kraft Verkoeling* jou help om geld te verdien? (1)
- 2.2.2 Dink jy dat dit 'n goeie idee is om 'n dokter soos Dr. Rabie te raadpleeg as jy 'n probleem het? Gee jou eie opinie. (1)
- 2.3 Kyk na die advertensie onder **Geleenthede (0013)** en beantwoord die volgende vraag.
- 2.3.1 Wat het jy nodig om geld te verdien, buiten 'n rekenaar? (1)
- 2.4 Kyk na die advertensies onder **Gesondheid (0017)** en beantwoord die volgende vrae.
- 2.4.1 Wat belowe Fibre Shake om binne 7 dae te doen? (1)
- 2.4.2 Watter tipe mens sal *Africa Beauty and Slimming* wil raadpleeg? Begin jou antwoord met die volgende woorde en voltooi die sin deur minstens DRIE WOORDE by te voeg. **Mense wat...** (1)

VRAAG 3: INLIGTING – GUNSTELINGE AFRIKAANSE SEPIES

Lees die feite oor die drie sepies nl. Isidingo, Binnelanders en 7de Laan en beantwoord die vrae.

		
Isidingo	Binnelanders	7de laan
Eerste episode	Eerste episode	Eerste episode
7 Julie 1998	13 Oktober 2005	4 April 2000
Advertensiekoste:	Advertensiekoste:	Advertensiekoste:
R38 000 vir 30 sekondes	R23 000 vir 30 sekondes	R62 000 vir 30 sekondes
Kykertal	Kykertal:	Kykertal:
1,3 miljoen - 1,8 miljoen	500 000	1,9 miljoen
Kanaal:	Kanaal:	Kanaal:
SABC 3, 18h30	M-Net, 18h30	SABC 2, 18h30
Gewildste karakters:	Gewildste karakters:	Gewildste karakters:
Cherel (Michelle Botes)	Stefanie	Oubaas van Zyl
Barker (Robert Whitehead)	(Rolanda Marais)	Pierre van Pietzen
Episode:	Episode:	Episode:
2 000	68	1 358
Huidige storielyn:	Huidige storielyn:	Huidige storielyn:
Rajesh (Jack Devnarain) begin 'n verhouding met Cherel (Michell Botes), aartsvyand van sy vorige meisie Lee Haines (Ashley Calley)	At Koster (Hans Strydom) is besig met onwettige nieroorplantings in dié hospitaalreeks.	Die span van 7de laan is vasgevang in 'n danskompetisie.

[Verwerk uit: *Rapport*, 28 Januarie 2007]

VRAE:

- 3.1 Watter sepie is die langste op die klein skerm? (1)
- 3.2 Verduidelik waarom adverteerders die meeste geld betaal om tydens 7de Laan te adverteer? (2)
- 3.3 Hoe verskil Rajesh en Cherel se verhouding met dié van Cherel en Lee se verhouding in Isidingo? (2)
- 3.4 Hoekom kan ons verwag dat At Koster (Binnelanders) miskien in die hof sal verskyn en in die tronk mag beland? (1)

- 3.5 Kies die antwoord wat die volgende sin KORREK voltooi.
Skryf net die vraagnommer en die letter neer.

Die woord, “vasgevang”, in die storielyn van 7de Laan beteken ...

- A. die span is op heter daad betrap.
- B. die span is druk besig met iets.
- C. iemand is gevang terwyl hy/sy besig is om te dans.
- D. 'n spanmaat vang sy dansmaat in 'n dansroetine.

(1)

- 3.6 'n Kenner van sepies het gesê dat ons 'n bietjie kanaalspringery (van een kanaal na 'n ander oorskakel) tydens die sepies kan verwag.
Wat dink jy, is die rede hiervoor?

(2)

[9]

TOTAAL AFDELING A: 30

AFDELING B: OPSOMMING**VRAAG 4: RAAD EN WENKE VIR 'n GENOTVOLLE DESEMBER-VAKANSIE VIR TIENERS****INSTRUKSIES:**

- Noem SEWE dinge wat vakansiegangers moet doen of in gedagte moet hou wat sal verseker dat hulle veilig gedurende die somervakansie sal wees.
- Skryf elke feit in jou eie goeie volsin neer.
- Skryf jou sinne puntsgewys en onder mekaar van 1 tot 7 neer.
- Laat 'n reël tussen die sinne oop.
- Jou opsomming mag nie meer as 70 woorde wees nie.
- Dui die getal woorde aan die einde van die opsomming aan.
- Jy sal gepeenaliseer word as jy meer as 70 woorde skryf of as jy nie die getal woorde aandui nie.

RAAD EN WENKE VIR 'n GENOTVOLLE DESEMBER-VAKANSIE VIR TIENERS

Min mense besef dat daar risiko's rondom ons alledaagse aktiwiteite skuil. As gevolg van die vryheid wat tieners het, is dit meestal hulle lewens wat gedurende vakansietye in gevaar gestel is. Hier is 'n paar maatreëls om te verseker dat tieners hierdie somervakansie veilig bly.

Dit is belangrik dat elke tiener weet wat om in 'n noodtoestand te doen. Geen huis behoort sonder 'n noodhulptassie te wees nie. Dit is ook belangrik dat jy hierdie tassie saamneem as jy op vakansie gaan.

Noodnommers moet in jou selfoon geprogrammeer wees. Skryf die nommer ook in jou dagboek en plak 'n afskrif op jou slaapkamermuur.

Wanneer jy met vakansie vertrek, moet jy seker maak jy neem jou ouer se siekefondskaartjie en jou identiteitsdokumente saam.

Swem is seker die gunsteling-aktiwiteit vir die somer, maar pasop vir die Suid-Afrikaanse son. Sonblok en hoed is baie belangrik.

Opblaas-speelgoed is beslis vir die swembad en nie vir die see bedoel nie. Strome kan dit, nie net met kleintjies nie, maar met tieners en al intrek.

Bloublasies kan groot pyn veroorsaak as hulle jou prik en dit kan jou vakansie bederf. Leer hoe dit lyk en maak seker dat jy daarvan wegbly. Apteke verkoop 'n botteltjie spuitgoed vir die pyn wat dit veroorsaak.

As jy onder die invloed van drank is, sien jy nie die gevaar in verskillende situasies nie. Baie mense verdrink omdat hulle onder die invloed van alkohol swem. Die beste raad is dat jy nie moet swem as jy enige soort sterkdrank gedrink het nie en jy moet ook nie te ver in die see swem nie as jy nie 'n sterk swemmer is nie.

Tieners moet leer wat hulle moet doen as hulle in 'n vreemde plek nie hulle pad kan vind nie en wat om te doen as hulle voel dat hulle lewens in gevaar is.

As jy 'n motor besit of gebruik, maak seker dat dit padwaardig is en onthou om altyd die padreëls te gehoorsaam. Wees geduldig op die pad en rus elke twee ure as jy op 'n lang rit is.

[Verwerk uit: *Die Burger*, 13 Desember 2008]

AFDELING C: TAAL**VRAAG 5: WOORDSTRUKTURE**

Voltooi die sinne in die linkerkantse kolom met behulp van die leidrade in die regterkantse kolom. Skryf slegs die vraagnommer en die korrekte antwoord in jou ANTWOORDEBOEK neer.

[Uit: *Huisgenoot*, 14 Julie 2008]

Op 'n (5.1 warm) dag het die Duma-gesin besluit om gras te sny. Hulle het om twee-uur (5.2 nm.) begin. Mnr. Duma wat 'n (5.3 hardwerkende) man is, is (5.4 van/met/op) plan om 'n (5.5 oog) oor klein Steve te hou, terwyl sy vrou, Emma, met die swaar (5.6 gras + snyer) sukkel.

Die hardwerkende vrou is kwaad, want haar man wil nie (5.7 ...) bysit nie. Die (5.8 lag) baba wat met 'n klein balletjie in die water speel, verstaan nie hoekom sy ma so kwaad is nie.

Omdat die gras so (5.9 lang/lank) is, is daar baie (5.10 gogga) wat (5.11 in + dit) wegkruip.

(5.12 Self/Selfs) die buurman kan nie (5.13 glo/belowe) wat hy sien nie, want dis die (5.14 drie) dag dat mev. Duma alleen in die tuin werk. Dis net jammer dat die (5.15 skok) buurman niks daaraan kan doen nie, omdat hy weet dat mnr. Duma altyd 'n (5.16 verskoon) het.

Emma weet dat sy iets aan (5.17 sy/haar/hom) man se houding moet doen. Hoe gouer, hoe (5.18 goed).

5.1 Gee die intensiewe vorm.

5.2 Skryf die afkorting voluit.

5.3 Gee die antoniem.

5.4 Kies die korrekte voorsetsel.

5.5 Gee die verkleinwoord.

5.6 Gee die samestelling.

5.7 Vul die ontbrekende woord in.

5.8 Gee die korrekte vorm.

5.9 Kies die korrekte woord.

5.10 Gee die meervoud.

5.11 Gee EEN woord.

5.12 Kies die korrekte woord.

5.13 Kies die korrekte woord.

5.14 Gee die korrekte vorm.

5.15 Gee die korrekte vorm.

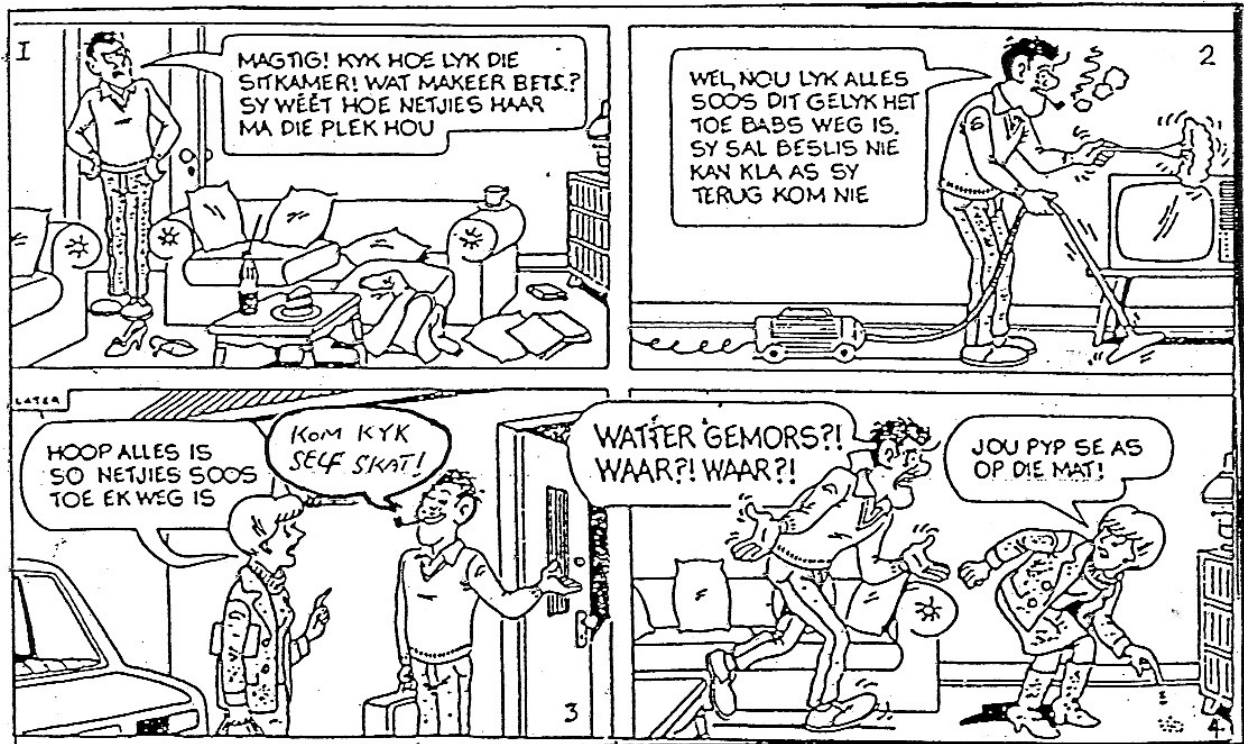
5.16 Gee die korrekte vorm.

5.17 Kies die korrekte woord.

5.18 Gee die vergrotende trap.

VRAAG 6: SINSTRUKTURE

Die taalvrae wat volg, is op die volgende strokiesprent gebaseer. Beantwoord die vrae in die linkerkantse kolom deur die instruksies in die regterkantse kolom te volg. Skryf die vraagnommers en die VOLLEDIGE sinne in jou ANTWOORDEBOEK neer.

[Verwerk uit: *Rapport*, 24 September 2008]

(6.1) Pa is kwaad vir sy tienerdogter. Sy het nie haar huisverpligtinge nagekom nie.	6.1 Verbind die twee sinne met die voegwoord aangesien . (1)
(6.2) Pa maak die tapyt <u>met 'n stofsuier</u> skoon.	6.2 Formuleer 'n vraagsin waarvan die onderstreepte gedeelte die antwoord is. (1)
(6.3) Babs hou die plek netjies.	6.3 Skryf in die verlede tyd. (1)
(6.4) Pa gebruik 'n stofsuier om die kamer skoon te maak.	6.4 Skryf in die toekomstige tyd. (1)
(6.5) Bets moet die kamer skoonhou.	6.5 Vervang die woord moet met behoort . (1)
(6.6) Pa het 'n nuwe stofsuier gebruik.	6.6 Skryf in die passief/lydende vorm. (1)

(6.7) Babs sê aan haar man: “Jou pyp se as is op die mat.”	6.7 Skryf in die indirekte rede. (1)
(6.8) Bets gaan (na die fliek/saam met haar maats/elke Saterdagand).	6.8 Skryf die sin oor met die korrekte woordorde. (1)
(6.9) Pa het dadelik die kamer skoongemaak.	6.9 Skryf in die teenwoordige tyd. (1)
(6.10) Daar is nog as op die vloer.	6.10 Skryf die sin in die ontkenende vorm. (1)
(6.11) Bets moet na haar ouers luister.	6.11 Skryf die sin oor as 'n bevelsin. (1)
(6.12) Pa sê dat hy met sy dogtertjie moet praat.	6.12 Skryf in die direkte rede. (1)
(6.13) Die plek sal deur Pa skoongemaak word.	6.13 Skryf in die aktief/bedrywende vorm. (1)
(6.14) So 'n vuil kamer is <u>vir</u> Babs onaanvaarbaar.	6.14 Begin die sin met die onderstreepte woord. (1)
(6.15) Pa sê aan Babs: “Kom kyk self.”	6.15 Skryf in die indirekte rede. (2)
(6.16) Pa dra Babs se tas.	6.16 Skryf in die passief/lydende vorm. (1)
[17]	

VRAAG 7: KRITIESE TAALBEWUSTHEID

Kyk na die volgende strokiesprentjie en beantwoord die vrae wat volg.

(spotprent uit: Die Burger, 13 Februarie 2009)

VRAE:

- 7.1 Waarom sê ons die vrou stereotipeer in hierdie spotprent? (1)
- 7.2 Kies die korrekte woord en skryf slegs die vraagnommer en die letter (A – D) as die antwoord neer.
Wanneer die 13de op 'n Vrydag val, word dit gewoonlik met ... geassosieer.
- A. ongelukkigheid
 - B. rusies
 - C. vrede
 - D. geluk
- 7.3 Hoe beskou die vrou Vrydag die 13de? (1)
- 7.4 Hoekom voel die man gelukkig dat die Proteas of die Stormers nie daardie dag speel nie? (1)
- 7.5 Wat is die man se plan vir die dag? (1)

[5]

TOTAAL AFDELING C: 40

GROOTTOTAAL: 80

